

5. Борисюк І. В. Своє / чуже: проблема окреслення ідентичності в прозі Наталі Кобринської. *Studia Ukrainica Posnaniensia*. 2020. Vol. VIII/2. С. 83–96.
6. Бунтарки: нові жінки і модерна нація. Есеї. Київ: Смолоскип, 2020. 368 с.
7. Пахамов В. М. Наталія Кобринська в мемуаристиці Ольги Дучимінської. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2015. № 2(30). С. 365–371.
8. Дрофань Л. Для спільного добра (до 130-річчя з дня народження Н. Кобринської). *Українська мова і література в школі*. 1985. № 6. С. 64–66.
9. Шалата М. Чим щире серце наболіло. Кобринська Н. Дух часу: оповідання, повість. Львів, 1990. С. 3–17.
10. Андрусак І. Наталія Кобринська про гендерну рівність. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Вип. 57. С. 75–80.
11. Михальський Ю. В., Прокіп А. В. Наталія Кобринська та ідеологія жіночої емансипації кінця ХІХ – початку ХХ ст. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія: Гуманітарні науки*. 2016. С. 29–34.
12. Яковлева О. В., Ульянова В. О. Конфлікт феміністичних типів у повісті Наталі Кобринської «Ядзя і Катруся». *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Вип. 2(205). 2023. С. 249–255.
13. Агеєва В. Власним голосом: жіноча одвертість і модерністський бунт. Інша оптика: гендерні виклики сучасності / упоряд. В. Агеєва, Т. Марценюк. Київ: Смолоскип. 2019. С. 13–28.
14. Кобринська Н. Блудний метеор: вибрані твори / упоряд. С. Андрущенко. Київ: Ще одну сторінку, 2024. 341 с.

УДК 811.111'42:070

КІЛЬКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОДАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛОМОВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ (на матеріалі видання «The Guardian»)

С. А. Дудник, Н. В. Стрюк

Анотація. У статті досліджено функціонально-семантичні та частотні характеристики модальних дієслів у дискурсі якісної британської преси. На основі кількісного аналізу корпусу текстів видання «The Guardian», присвячених висвітленню російсько-української війни, виявлено закономірності вживання модальних одиниць як інструментів прагматичного впливу. Встановлено кореляцію між вибором модального маркера та стратегіями моделювання майбутніх сценаріїв конфлікту, а також розподілом відповідальності за достовірність інформації. Визначено роль модальності у забезпеченні аналітичної чіткості медіатекстів та реалізації журналістського стандарту відстороненості.

Ключові слова: медіадискурс, модальні дієслова, частотний аналіз, прагматика.

Вступ. Модальні дієслова є важливим інструментом у мовленні, оскільки вони виражають ймовірність, необхідність, можливість та намір. Їх використання варіюється залежно від контексту, що робить ці одиниці ключовими елементами у різних сферах мовної комунікації.

Питання функціонування модальності в різних типах дискурсу перебуває в центрі уваги багатьох сучасних дослідників. Зокрема, Ф. Альварес-Хіл та М. Домінгес-Моралес аналізують використання модальних дієслів у наукових текстах зі сфери географії та туризму [1]. Вагому частину наукових робіт дослідники присвячують зіставному аспекту: А. Сміт, М. Корхонен, Х. Коце та Б. Рой вивчають модальні одиниці в політичній комунікації на матеріалі парламентських протоколів різних країн [2]. У межах цього ж напрямку У. Джанг та А. Чонг аналізують матеріали урядових пресконференцій [3]. Вітчизняні лінгвістки Г. Харкевич та Н. Цьолик акцентують на тому, що вибір модальних дієслів безпосередньо впливає на якість комунікації та точність перекладу [4].

Попри значну кількість розвідок, особливості функціонування модальних одиниць у воєнному медіадискурсі якісної британської преси потребують детальнішого вивчення, що зумовлює актуальність нашої роботи.

Мета статті – визначити частотні параметри та прагматичну роль модальних одиниць у висвітленні подій російсько-української війни. Досягнення мети стає можливим за умови вирішення таких завдань: окреслити теоретичні засади категорії модальності та її функціонування в медіадискурсі; з'ясувати особливості використання модальних дієслів у медіатекстах як інструментів прогнозування та формування оцінних суджень; проаналізувати корпус ста-

тей видання «The Guardian» для виявлення закономірностей функціонування модальних одиниць; визначити частотні параметри вживання модальних дієслів та їх прагматичну функцію у текстах про російсько-українську війну.

Об'єктом дослідження виступають модальні дієслова в англomовному медіадискурсі. Предметом є семантичні та кількісні параметри модальних дієслів у статтях видання «The Guardian».

Матеріалом слугує корпус статей видання «The Guardian» за період з 24.02.2022 до 24.02.2023, який охоплює 663 слововживання модальних одиниць. Саме він став основою для виявлення закономірностей їх функціонування.

Основна частина. Медіадискурс постає як багатогранне комунікативне явище, що охоплює соціальний контекст і відображає індивідуальні погляди автора [5]. Дослідниці Г. Хант та К. Разумна визначають медіадискурс як дистанту форму комунікативної діяльності інституційного та когнітивного характеру, де основними суб'єктами виступають представники медіа та масова аудиторія. Отже, медіадискурс постає як «символічна структура відтворення влади», де модальні дієслова стають ключовими операторами у формуванні прогностичних моделей розвитку соціально-політичної ситуації [6].

Як зазначає А. Бєлова, дискурс нерозривно пов'язаний із соціальним оточенням та інтерактивністю. У медіа модальність впливає на категоричність подачі матеріалу через тактики категоричної та некатегоричної номінації. Це дає змогу авторам маніпулювати іллокутивною силою висловлювання, обмежуючи або посилюючи відповідальність за істинність інформації [7].

Категорія модальності відображає ставлення мовця до висловлювання. К. Ралдугіна виокремлює об'єктивну модальність, яка визначає відношення повідомлюваного до дійсності, та суб'єктивну, що виражає інтелектуальну чи емоційну оцінку мовця [8]. У текстах про війну модальні одиниці стають інструментами прогнозування та формування моральних імперативів.

Дослідниця О. Ярема, розвиваючи думки В. Дрібка, виокремлює два рівні функціонування модальності в медіатекстах: перший рівень стосується персональної відповідальності автора за формулювання тексту (суб'єктивний складник), а другий – орієнтованості повідомлення на широку аудиторію видання. Модальні одиниці за таких умов виступають маркерами психологічного стану мовця та його ставлення до ситуації [9].

У наукових розвідках Р. Квірка модальні дієслова розглядаються як оператори, що мають унікальні граматичні характеристики, зокрема відсутність відмінювання у третій особі та фіксовану морфологію [10]. Р. Квірк виділяє центральні модальні дієслова (*can, could, may, might, shall, should, will, would, must*), маргінальні або напівмодальні (*dare, need, ought to, used to*), а також модальні ідіоми (*had better, would rather*) [10].

Центральне місце в системі засобів вираження модальності посідають модальні дієслова. За класифікацією Д. Байбера, ці одиниці поділяються на три групи за основними значеннями: дозвіл / можливість, зобов'язання / необхідність та волевиявлення / прогнозування. Науковець вважає, що категорія модальності в англійській мові характеризується значною варіативністю вживання залежно від функціонального стилю тексту. Вибір конкретного модального дієслова не лише визначається граматичними правилами, а й безпосередньо залежить від комунікативної мети дискурсу, що зумовлює суттєві відмінності в частотності цих одиниць у науковому, художньому, розмовному та медійному стилях [11, с. 487]. Зокрема, дієслово *may* виявляє найвищу концентрацію саме в науковому стилі, де воно слугує основним засобом вираження логічної ймовірності та обережних припущень, тоді як у розмовному мовленні його вживання є мінімальним. Натомість медіадискурс, представлений новинами, демонструє виразне домінування дієслова *will*, яке використовується для впевненого прогнозування подій та моделювання майбутніх сценаріїв [11, с. 487–488]. Група дієслів на позначення можливості та здатності, до якої належать *can* та *could*, характеризується відносною стабільністю в усіх реєстрах мовлення. Проте існують певні диференціації: *can* частіше зустрічається у наукових та розмовних текстах, тоді як *could* переважає у художній прозі [11, с. 487]. Важливим аспек-

том стилістичної диференціації є відносно низька частотність маркерів зобов'язання та необхідності, як-от *must* та *should*. За спостереженнями Д. Байбера, це може бути зумовлено прагненням авторів уникати надмірно категоричних або «загрозливих» за своїм прагматичним посилом висловлювань [11, с. 488–489]. До того ж напівмодальні форми, на кшталт *have to* або *be going to*, залишаються переважно ознакою розмовного стилю і вкрай рідко інтегруються у писемні аналітичні тексти [11, с. 490].

Внаслідок аналізу емпіричного матеріалу було встановлено, що серед дев'яти основних модальних дієслів англійської мови тільки вісім зустрічаються в статтях «The Guardian», присвячених війні в Україні. Також було зафіксовано використання восьми негативних форм модальних дієслів. Дані показують суттєву різницю у частоті використання різних модальних дієслів. Кількісні показники розподілу модальних дієслів представлено в табл. 1.

Таблиця 1

**Модальні дієслова у висвітленні російсько-української війни
в англійськомовному медіадискурсі (на матеріалі видання «The Guardian»)**

Модальне дієслово	Кількість слововживань	Відсотки (%)
Will / Will not	208	31,37
Would / Would not	146	22,02
Could / Could not	99	14,93
Can / Can not	81	12,22
May / May not	41	6,18
Should / Should not	37	5,58
Must / Must not	28	4,22
Might / Might not	23	3,47
Разом	663	100

Аналіз результатів. Як засвідчують дані, найчастотнішим у англійськомовних статтях про російсько-українську війну є дієслово *will* (31,37 %), що виконує функцію передбачення та впевненого прогнозування майбутнього розвитку подій. Високий показник вживання *will* відображає специфіку воєнного дискурсу, де журналісти зосереджують увагу на моделюванні наслідків конфлікту та обіцянках військової допомоги.

Друге за частотністю дієслово *would* (22,02 %) автори використовують для вираження гіпотетичності та опису можливих сценаріїв за певних умов. Дієслова групи «можливості та здатності» (*could* та *can*) сумарно охоплюють 27,15 % вибірки. Це підкреслює фокус медіа на аналізі військового потенціалу сторін та оцінці їх спроможності досягати стратегічних цілей.

Низька частотність маркерів обов'язку (*must, should*), які разом становлять лише 9,8 % вживань, свідчить про намагання якісної британської преси дотримуватися аналітичної відстороненості. Журналісти уникають категоричних наказів, надаючи перевагу епістемічним маркерам ймовірності.

Дієслова *may* та *might* сумарно становлять лише 9,65 % вибірки. Вони виконують функцію вираження невпевненості, припущення або слабкої ймовірності. Низька частотність цих модальних одиниць у воєнних новинах пояснюється прагненням редакцій уникати надмірної невизначеності, адже це може знижувати довіру аудиторії. У медіадискурсі про війну журналісти надають перевагу більш категоричним маркерам прогнозування та впевнених оцінок, що забезпечує відчуття аналітичної чіткості й визначеності.

Висновки. Дослідження особливостей функціонування модальних одиниць у статтях видання «The Guardian», присвячених війні в Україні, дало змогу сформулювати низку висновків.

Теоретичний аналіз підтвердив, що модальність у медіадискурсі є не лише граматичною категорією, а й потужним прагматичним інструментом. Вона дає змогу авторам маніпулювати ілюкутивною силою висловлювання, варіюючи ступінь категоричності від об'єктивного інформування до суб'єктивного прогнозування та формування оцінних суджень.

З'ясовано, що у воєнному медіатексті модальні дієслова виконують стратегічну роль: вони слугують операторами моделювання майбутніх сценаріїв розвитку конфлікту та інструментами розподілу відповідальності за істинність повідомлення. Вибір модальної одиниці безпосередньо впливає на сприйняття аудиторією військово-політичної ситуації.

На основі аналізу корпусу статей видання «The Guardian» встановлено, що домінантною групою є маркери волевиявлення та прогнозування. Найвищу частотність продемонструвало модальне дієслово *will*, що зумовлено специфікою новинного жанру, який прагне до аналітичної чіткості та впевненого моделювання наслідків війни. Високий показник *would* вказує на значну частку гіпотетичного аналізу та опис можливих сценаріїв міжнародної підтримки. Визначено, що прагматична специфіка статей якісної преси про російсько-українську війну полягає в уникненні надмірної категоричності. Низька частотність дієслів зобов'язання (*must, should*) свідчить про дотримання журналістського стандарту відстороненості, де автори уникають прямих імперативів, надаючи перевагу епістемічній оцінці подій. Водночас низька кількість маркерів слабкої ймовірності (*might, may*) підтверджує прагнення видання до трансляції експертної впевненості.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у порівняльному аналізі функціонування модальних одиниць у якісній та таблоїдній британській пресі, а також у вивченні динаміки змін модального фону залежно від ключових етапів російсько-української війни.

Abstract. The article examines the functional-semantic and frequency characteristics of modal verbs within the discourse of quality British press. Based on a quantitative analysis of a corpus of articles from The Guardian covering the Russian-Ukrainian war, the study reveals patterns in the use of modal units as pragmatic tools. A correlation is established between the choice of a modal marker, strategies for modelling future conflict scenarios, and the distribution of responsibility for the truthfulness of information. The study determines the role of modality in ensuring the analytical clarity of media texts and implementing the journalistic standard of detachment.

Keywords: media discourse, war discourse, modal verbs, frequency analysis, pragmatics, epistemic modality.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Álvarez-Gil F. J., Domínguez-Morales M. E. Modal verbs in academic papers in the field of tourism. *Revista Signos. Estudios de lingüística*. 2021. Vol. 106, № 54. P. 549–574.
2. Modal and Semi-modal Verbs of Obligation in the Australian, New Zealand and British Hansards, 1901–2015 / A. Smith et al. *Exploring the Ecology of World Englishes in the Twenty-first Century: Language, Society and Culture*. 2021. P. 301–323.
3. Zhang Y., Cheung A. A corpus-based study of modal verbs in Chinese–English governmental press conference interpreting. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13, 1065077. URL: <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2022.1065077/full> (date of access: 17.01.2025).
4. Харкевич Г. І., Цьолик Н. М. Лексико-граматичні засоби вираження модальності в англійській, українській та польській мовах. *Нова філологія*. 2023. № 87. С. 67–73.
5. Шкрібляк М. П., Бялик В. Д. Загальна характеристика публіцистичного дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2020. № 1. С. 70–74.
6. Хант Г., Разумна К. Лексичні та стилістичні особливості сучасного англійського- та німецькомовного публіцистичного дискурсу. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Філологія*. 2019. Т. 1(41). С. 174–180.
7. Белова А. Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Іноземна філологія*. 2002. С. 11–14.
8. Ралдугіна К. О. Модальність як логіко-філософська та лінгвістична категорія. *Вісник запорізького національного університету*. Запоріжжя. 2008. Т. 1. С. 156–161.
9. Ярема О. Суб'єктивна модальність в англомовній блог-комунікації. *Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство*. 2017. Т. 2, № 28. С. 82–86.
10. *A Comprehensive Grammar of the English Language* / Quirk R. S., oth. Harlow: Longman, 1985. 1779 p.
11. *Longman Grammar of Spoken and Written English* / Biber D., oth. Pearson ESL, 1999. 1204 p.